

Propostes per al Pacte Nacional per la Llengua

Síntesi de les sessions de debat intern al
sindicat

Unió General de
T treballadores i Treballadors
de Catalunya

Febrer-juny de 2022

Índex

Introducció

Breu anàlisi de la situació de la llengua catalana en l'àmbit socioeconòmic

Propostes de la UGT de Catalunya

0. El sindicat com a agent de cohesió social. Aprofitament del seu potencial
1. Creació d'un observatori de la llengua catalana al món laboral
2. Cursos de català mitjançant la formació contínua
3. Oferta pública articulada per treballar en català a l'empresa
4. Documentació interna de l'empresa en català
5. Inclusió de la dimensió sociolaboral en l'enquesta d'usos lingüístics (EULP)
6. (Re)incorporar l'ensenyament de llengua catalana a l'FP
7. Campanya forta de l'administració per potenciar el català en espais on no s'usa
8. Campanya per llançar-se a parlar el català
9. Nou propostes per a l'àmbit educatiu

Introducció

El 30 de setembre de 2021 el Parlament de Catalunya aprovava el Pacte Nacional per la Llengua, una iniciativa del Govern de la Generalitat que ha de servir per actualitzar les bases de la política lingüística del país en un context de tendència negativa generalitzada en l'ús i el coneixement del català.

Com a punt de partida dels debats per teixir aquest pacte i encarregat pel Parlament, el Govern va presentar l'informe acadèmic *Un marc sociolingüístic igualitari per a la llengua catalana*, que conté anàlisi i propostes que afecten el conjunt de la societat, també els treballadors i treballadores, els agents socials, i que interpel·len directament el sindicalisme de classe.

Per a la UGT de Catalunya¹, aquesta iniciativa ofereix una oportunitat que no podem deixar perdre i un marc idoni per a la renovació del consens al voltant de la llengua catalana, element d'identificació col·lectiva i pilar de la cohesió social, i de les polítiques lingüístiques que s'han de portar a terme.

Per aquest motiu, el mateix mes de febrer d'enguany la UGT de Catalunya posa en marxa un procés de debat i reflexió intern perquè el futur Pacte Nacional per la Llengua reculli el punt de vista del sindicat sobre la situació actual del català, i les necessitats i demandes que considerem que cal posar sobre la taula per redreçar-la.

El sindicat ha organitzat, a través del Servei Lingüístic adscrit a la Vicesecretaria General, diverses sessions internes de debat² amb membres de les executives de les federacions, les unions territorials i els organismes del sindicat. Les sessions van servir per elaborar un primer document base de propostes, el qual es va compartir novament amb l'estructura del sindicat perquè hi fessin les esmenes i aportacions que consideressin.

A banda del treball de recollida d'aportacions per presentar al Pacte, les sessions han servit per dur a terme una reflexió interna sobre l'ús del català en els contextos sindicals del dia a dia, i sobre la necessitat continuar impulsant accions de sensibilització lingüística des del mateix sindicat. També s'ha procurat que les propostes que puguem aportar des del món del treball i com a sindicat siguin realistes i concretes.

Dues consideracions prèvies abans de presentar les propostes: per a la UGT de Catalunya defensar el català és una qüestió clau per a la cohesió social, la integració i la igualtat d'oportunitats, elements propis de tot sindicat de classe i d'esquerres. Precisament per

¹ En tant que sindicat més representatiu, estatuàriament la UGT de Catalunya té el mandat de fomentar l'ús social del català com a part de la seva acció sindical, i és membre del Ple del Consell Social de la Llengua Catalana, òrgan d'assessorament, consulta i participació en la política lingüística impulsada pel Govern de la Generalitat.

² La primera sessió va tenir lloc el **24 de febrer** amb representants del sector d'Educació de la Federació de Serveis Públics del sindicat; la segona el **25 de febrer**, amb membres del Secretariat Nacional de la UGT de Catalunya i de les direccions de les unions de Terres de Lleida, comarques de Tarragona, comarques gironines, Osona, Bages-Berguedà, Anoia-Alt Penedès-Garraf, Baix Llobregat, Federació d'Indústria, Construcció i Agroalimentària, Avalot-Joves de la UGT, Associació d'Ajuda Mútua d'Immigrants a Catalunya, Sindicalistes Solidaris i Unió de Jubilats i Pensionistes; la tercera i última se celebrà el **22 de maig** amb membres de l'SNC, responsables de la UGT de Tarragona, del Baix Llobregat, de Terres de Lleida, d'Osona i de l'Anoia-Alt Penedès-Garraf.

aquestes raons, els anys setanta les famílies treballadores vam lluitar a favor de l'escolarització en català ai perquè la societat no se segregués en dues comunitats.

Per un altre costat, considerem que cal treure el català de la discussió política, és a dir, apartar la llengua catalana del conflicte entre partits, perquè només porta a la judicialització—ho hem vist a l'ensenyament— i a minoritzar encara més el català.

En les propostes que presentem com a UGT de Catalunya al Pacte Nacional per la Llengua, concretament les que afecten l'àmbit socioeconòmic, distingirem entre els àmbits d'*empresa* i *centre de treball*, per diferenciar les mesures que considerem que es podrien impulsar des de les competències corporatives de les empreses i les que caldria fomentar en els centres de treball -és a dir, entre els treballadors i les treballadores-, en els quals sindicalment tenim més capacitat d'intervenció.

Finalment, entenem que el marc òptim on es poden articular acords que afecten les condicions laborals i temes relacionats amb la formació de les persones, entre els quals els lingüístics (com ara cursos, plans d'acolliment lingüístic, plans d'usos lingüístics, etc.) és la negociació col·lectiva i els espais on hi ha representació sindical. Apostem per aquests espais per impulsar accions a favor del català.

Breu anàlisi de la situació de la llengua catalana en l'àmbit socioeconòmic

Coneixement intuïtiu de la realitat al sector. La situació de la llengua en l'àmbit socioeconòmic la coneixem a partir de la realitat que vivim cada dia, d'un coneixement intuïtiu basat en l'experiència que ens proporciona l'activitat sindical diària. La copsem per les interaccions escrites i orals que establim amb els responsables sindicals, comitès, seccions sindicals i xarxes de delegades i delegats i, al seu torn, amb les plantilles de les empreses (els treballadors i les treballadores). És un coneixement sense dades científiques que puguin mesurar usos lingüístics.

Sense dades no hi ha diagnosi. Sense dades, no es pot fer cap diagnosi acurada sobre la situació del català en l'àmbit laboral. La informació que tenim fa referència, sobretot, a les llengües que utilitza el món empresarial pel que fa a les seves comunicacions externes, al màrqueting i a l'etiquetatge de productes. Trobem algunes dades a:

- Programa Emmarca't, impulsat per la Generalitat, per fer veure a les empreses els avantatges competitius i el potencial publicitari del català. Centra el seu argument en el català com a eina de màrqueting.
- L'OFERCAT, que estudia l'atenció oral als establiments comercials i les preferències dels consumidors.

- En l'última Enquesta d'usos lingüístics de la població (DGPL i IDESCAT, 2018)³, on s'afirma:

Un àmbit clau per a l'aprenentatge és el laboral. Ho reflecteix el fet que un 25,8 % dels nascuts a la resta de l'Estat i un 20,1 % dels estrangers hi han après català, sigui amb els companys de feina, sigui amb formació laboral. (V. Annex 1: Taula. On ha après a parlar el català segons lloc de naixement).

*Entre la classe treballadora, un 26,8 % no sap parlar català, i el 38,9 % té interès per aprendre'l o millorar-ne els coneixements. (referenciat a l'informe *Un marc sociolingüístic igualitari per a la llengua catalana*, 2021).*

- Per últim, per trobar dades sobre usos lingüístics a les empreses (però únicament del sector serveis) ens n'hem d'anar divuit anys enrere: la va elaborar la DG de Política Lingüística entre el 2004-2007 (veg. Annex 3) a partir d'entrevistes fetes exclusivament a personal de direcció i gerència (1.800 persones).

No traiem importància a aquestes campanyes, possiblement són molt necessàries des del punt de vista (socio)econòmic⁴, però han d'anar acompanyades de polítiques que reforcin el coneixement i, sobretot, l'ús de l'idioma, al rovell de l'ou de l'empresa. Dit d'una altra manera, a «l'altra meitat», en àmbit socio(econòmic), és a dir, entre els treballadors i treballadores. Si no, estem fent un plantejament parcial de la política lingüística al món socioeconòmic.

No coneixem cap estudi ni campanya que es focalitzi específicament en els usos lingüístics interns en l'empresa, és a dir, els de les persones que hi treballen.

L'Enquesta d'Usos Lingüístics de 2018 reconeix el món laboral com a àmbit clau per a l'aprenentatge de la llengua, ja que és on passem moltes hores de la jornada diària. Però, més enllà dels dos percentatges que fan referència a la feina, no hi ha cap estudi, informe ni dades que ofereixin més informació i més acurada i que ens permeti respondre preguntes com ara:

- On han après el català?
- Han fet cursos per aprendre'l?
- Si n'han fet, hi han hagut d'invertir recursos i hores personals?
- Se'ls ha donat incentius per formar-se en llengua catalana?
- Han fet aquesta formació en llengua dins de l'horari laboral o en hores intempestives?
- L'empresa, ha fomentat o facilitat que la poguessin aprendre i practicar?
- Etc.

³ L'última EULP (2018) analitza entrevistes a 9.000 persones de 15 anys i més distribuïdes per tot Catalunya.

⁴ Aquesta mena de campanyes poden ser interessants fins a cert punt -perquè permeten la disponibilitat de productes i comunicació en català a l'àmbit comercial-, però entenem que cal una visió global de les polítiques de foment de la llengua i que aquestes no s'han de quedar només en la superfície.

Tot un camp d'interrogants que, sense disposar de dades, fan impossible fer diagnòstics sobre la situació real dels usos lingüístics als centres de treball i, per tant, dissenyar polítiques efectives de promoció de la llengua catalana en un àmbit clau com aquest.

Propostes de la UGT de Catalunya

0. El sindicat com a agent de cohesió social. Aprofitament del seu potencial

Actualment, amb dades del 15 de maig, hi ha més **54.000 delegats i delegades en actiu a Catalunya**, i només entre la UGT i CCOO en són gairebé 42.000, una xifra que multiplica exponencialment la nostra capil·laritat en el món del treball (perquè un delegat o delegada representa, com a mínim, 6 treballadors/ores, proporció creixent a mesura que augmenta la dimensió de l'empresa).

Entre els dos sindicats més representatius —la UGT i CCOO—, tenim més del 78% de la representació sindical total a Catalunya, un punt molt important per arribar a un gran nombre de treballadors i treballadores. A més, cal recordar que els sindicats disposem d'espais de concertació social on s'acorden matèries de gran rellevància. Som actors principals en la negociació col·lectiva, i tot el que s'acorda en el seu marc esdevé norma.

La «proposta zero» de la UGT de Catalunya és que el sindicat sigui un agent crucial per a l'articulació de les polítiques d'impuls del català, tenint en compte la importància que té l'espai laboral en la vida i socialització de les persones. Oferim una transversalitat excepcional, perquè atenem diversitat i quantitat de persones cada dia, a través de les Federacions Nacionals, Unions territorials i organismes del sindicat (Associació d'Ajuda Mútua d'Immigrants a Catalunya, Avalot, CTAC-Autònoms, Gabinet Jurídic, Jubilats, Sindicalistes Solidaris) i altres estructures (Xarxa d'Agents Sindicals per la Igualtat, Oficina Tècnica de Prevenció de Riscos Laborals...). Representem tot el ventall d'edats (persones joves, jubilades i població treballadora ocupada), persones amb reivindicacions específiques (immigrades, autònomes, dones, col·lectiu LGTBI...), actuem per mitjà de l'acció jurídica i la negociació col·lectiva, i liderem espais i presència pública en mitjans de comunicació, actes públics, assemblees tant internes com externes al sindicat, etc.

La UGT de Catalunya té el català com a llengua d'ús principal. Som un sindicat que promovem la llengua catalana —així consta en els nostres estatuts fundacionals—, aportem conversa i coneixement en català (informes, estudis, materials, guies...), i fem les activitats de dinamització lingüística amb els pocs recursos de què disposem —les que ens permeten una subvenció minimalista que se'ns adjudica anualment mitjançant la convocatòria per a entitats sense ànim de lucre. A més, corregim tota mena de documents i materials sindicals i, quan cal, els traduïm perquè sempre hi hagi disponible la versió catalana.

En definitiva, som un recurs per a les polítiques públiques del foment del català que no es té prou en compte. Som una eina molt potent per articular-les i fins ara això no s'ha aprofitat prou.

1. Creació d'un observatori de la llengua catalana al món laboral

Com s'ha dit abans, no hi ha acció transformadora sense diagnòstic; i no hi ha diagnòstic sense dades que expliquin la realitat. Considerem important que el nostre país disposi d'un instrument que permeti mesurar i analitzar el pols del català en l'entorn laboral, com a instrument per dissenyar mesures d'impuls de la llengua als centres de treball.

L'Observatori tindria com a tasca principal l'obtenció i l'anàlisi de dades, així com l'elaboració d'informació que generi un coneixement útil per definir polítiques i mesurar-ne l'acompliment.

Una eina participada pels sindicats més representatius, la representació patronal i l'administració, i finançada amb recursos públics.

2. Cursos de català mitjançant la formació contínua

L'aprenentatge del català també s'hauria d'articular a través de la formació contínua i integrar-se en els plans transversals o intersectorials en les mateixes condicions que la resta de cursos que es gestionen a Catalunya mitjançant el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya. I sense cap cost afegit, perquè aquesta formació ja es descompta a la nòmina. Cal que es puguin fer cursos dins de les empreses i en horari laboral.

3. Oferta pública articulada per treballar en català a l'empresa

Considerem necessari un organisme que ofereixi programes i formació lingüística tenint en compte la realitat laboral. Una mena de divisió o secció laboral del Consorci per a la Normalització Lingüística que pugui articular i prestar assessorament lingüístic a les empreses, especialment a les més petites, i donar-los suport en traducció, correcció, models de documents, terminologia, llenguatge jurídic, plans d'usos lingüístics, plans d'acolliment lingüístic, etc. També amb aquesta finalitat, l'ens s'ocuparia de promoure la col·laboració entre les institucions i les organitzacions que ja elaboren materials i documentació en català i facilitar el treball coordinat per a l'elaboració de recursos en català per a les empreses. Per exemple, de models de documents administratius, plantilles, textos legals, etc.

4. Documentació interna de l'empresa en català

Tota la documentació interna a l'empresa ha d'estar disponible en català. Per això, s'han de posar a disposició de les empreses, especialment a les empreses amb plantilles de menys de 10 persones (la majoria a Catalunya), els formularis i models de documents administratius bàsics interns (nòmines, circulars, etc.), programari i, en definitiva, totes les eines necessàries per poder treballar en català.

Per això, cal establir les sinergies necessàries amb qui assessora les empreses (gestories, despatxos d'advocats, empreses de comunicació...), perquè els documents que aquests

emeten siguin en català. Al seu torn, aquestes gestories haurien de rebre el suport i assessorament lingüístic necessari a través dels respectius col·legis professionals.

5. Inclusió de la dimensió sociolaboral en l'enquesta d'usos lingüístics (EULP)

L'Enquesta d'usos lingüístics (EULP), que elaboren quinquenalment Política Lingüística de la Generalitat i l'IDESCAT, hauria de recollir i analitzar dades sobre coneixements i usos lingüístics dels treballadors i treballadores d'empreses de tots els perfils professionals i sectors. Si no es té en compte aquesta dimensió sociolaboral, la foto que ofereix l'enquesta és parcial, perquè deixa de banda l'ús de l'idioma en l'espai on més hores passa la població activa ocupada: la feina. L'enquesta del 2018, l'última, es va fer a partir d'una mostra de 9.000 persones distribuïdes per tot el territori de Catalunya a través d'Internet (42%), per telèfon (42%) i presencialment (15,2%).

6. (Re)incorporar l'ensenyament de llengua catalana a l'FP

La davallada del català entre el jovent reclama estratègies de revitalització de l'ús i aprenentatge de la llengua més enllà de l'àmbit escolar estrictament acadèmic. Els estudis de cicles formatius de graus mitjà i superior (CFGM i CFGS), d'alta inserció laboral, no inclouen la matèria de Llengua Catalana: als anys noranta la LOGSE la va foragitar curricularment d'aquests ensenyaments, la qual cosa representa un greuge comparatiu en relació amb Educació Secundària Obligatòria. L'alumnat que cursi els cicles de grau mitjà i superior ha de poder acabar aquests estudis amb el nivell C1 de català.

Des del punt de vista curricular, impartir català és factible a través de l'optativitat de l'FP inicial. A més, pot quedar fonamentat en els projectes educatiu i lingüístic de centre, que s'hauran de revisar igualment amb la nova normativa aprovada pel Parlament de Catalunya. Finalment, cal recordar que el nombre d'alumnes d'origen estranger que segueixen estudis de formació professional és força més elevat que al batxillerat. En un país multilingüe com el nostre, incorporar la llengua catalana a la formació no reglada (incloent-hi l'FP inicial, l'FP per l'ocupació i l'FP contínua) cohesiona socialment, evita la segregació social i facilita la integració de les persones nouvingudes.

7. Campanya forta de l'administració per potenciar el català en espais on no s'usa

En el món del treball hi ha determinats col·lectius o activitats que són un espai de rebuda de la gent migrada, i llocs de treball on no hi ha contacte amb clients ni persones usuàries. De vegades, si n'hi ha, com en el sector turístic, no són catalanoparlants. Quan hi hagi un reclam, una necessitat real de comunicació a través del català, aquests treballadors i treballadores faran l'esforç d'iniciar un procés de formació en aquesta llengua.

Per això, cal posar-hi recursos, perquè ni el català ni cap llengua s'aprèn amb un curset de 30 hores. Demanem una campanya potent per explicar la necessitat d'utilitzar el català com una llengua vehicular de comunicació i cultural.

8. Campanya per llançar-se a parlar el català

Campanya per animar la gent a parlar el català, fent èmfasi en el fet que s'aprèn a parlar fent-ho i que no cal saber-lo perfectament per llançar-s'hi. En aquest sentit, volem destacar que una de les iniciatives que impulsa la UGT enfocades cap a aquest objectiu des de l'any 2013 és el programa Situa't i practica el català, mitjançant l'AMIC i escoles de formació de persones adultes.

9. Nou propostes per a l'àmbit educatiu

1. **Recursos i eines educatives en línia i en català:** Hi ha una manca absoluta d'aquestes eines, especialment en determinats ensenyaments.
2. **Temps de lleure com a temps educatiu.** El temps educatiu inclou el temps lectiu i en no lectiu i, per tant, el temps de lleure. Cal incloure els espais i activitats de lleure en les polítiques d'impuls del català perquè són llocs de socialització cabdals.
3. **Suport al món editorial educatiu en català.** Es posa com a exemple el programa [EDUCAT 1x1](#) que va impulsar Maragall durant el govern del tripartit.
4. **Més cursos de català per a adults.** Que els Centres per a la Normalització Lingüística i els Centres de Formació de Persones Adultes imparteixin més cursos de català adreçats a la població adulta.
5. **Campanya del C2 als centres educatius.** Formació del mòdul 2 als centres i obtenció del certificat a través del Departament d'Educació.
6. **Que examinar-se per lliure no costi diners.** Gratuïtat en la inscripció en modalitat lliure als exàmens per obtenir la certificació. Un estudiant nouvingut, per exemple, un cop ha acabat l'ESO no pot pagar les taxes si es vol examinar per lliure d'un certificat (actualment un B2 val 23,20 euros, i un C1, 55,75 euros).
7. **Suport a la digitalització en català** i recuperació d'espais com el 3XL posats al dia (amb les adaptacions corresponents a les xarxes socials, videojocs, etc., que siguin necessàries). «Sobrepagament» a *influencers* catalans.
8. **Promoció del *gaming* en llengua catalana i traducció de videojocs de gran consum al català.** Cal fomentar la producció de videojocs en català, així com la traducció dels que tenen més acceptació entre els joves. Segons dades del Projecte Ce Trencada, tan sols la meitat dels videojocs produïts a Catalunya inclouen la llengua catalana. Cal un impuls decidit a la traducció de videojocs de consum massiu al català, un tipus de productes que connecten amb el jovent d'avui i que faciliten una immersió de caràcter lúdic en català tan necessària per a la pervivència d'aquesta llengua.

9. **PROMOURE CONSUM AUDIOVISUAL «NO CONVENCIONAL».** Les cadenes de televisió des del 2010 han anat perdent audiència. El consum de mitjans audiovisuals com YouTube, Netflix, HBO, etc., ha augmentat exponencialment. Si políticament guanyem la batalla de poder oferir productes en llengua catalana, podrem competir amb el castellà i l'anglès. Per això és important compartir recursos de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió amb productors d'aquest tipus de continguts. No té sentit pagar fortunes per programes o espectacles amb poca audiència i que, a més a més, no consumeix la gent jove, que és el futur de la nostra llengua.